А Н А Л И З

на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Доспат

(по чл. 196, ал. 1 от Закона за предучилищно и училищно образование)

община Доспат

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която институциите (детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена) в *системата на предучилищното и училищното образование* осигуряват, и е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито **основни принципи са:**

- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните предизвикателства, цели и дейности в Областната стратегия за личностно развитие на децата и учениците.

Съгласно чл. 176 на *Закона за предучилищното и училищно образование* (ЗПУО) подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици и цели да осигури:

- съответствие с индивидуалните им потребности;
- подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им;
- осъществяване на подкрепата за детето и ученика най- близко до мястото, където живее и учи.

В съответствие с постановката на чл. 174, ал.1 от ЗПУО осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата за предучилищно и училищно образование трябва да се осъществява *съвместно* с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

I. <u>Структура на образователната система.</u>

Демографското състояние на община Доспат следва тенденциите в развитието на демографията на област Смолян и страната като цяло. Демографската характеристика на града е резултат от продължителното действие на множество фактори и влияния:

- трайно намаляване на броя на родените деца;
- променящ се семеен модел с увеличаващо се предпочитание към съжителство без брак;
- интензивна емиграция предимно на млади хора и семейства в активна репродуктивна и трудоспособна възраст.

Тенденцията е към устойчиво намаляване броя на населението, както за областта, така и за общината. Данните показват влошена демографска картина като цяло и особено в селата, което е и най-сериозния проблем в бъдещото развитие на територията. Подобряването на икономическия облик на общината е един от възможните начини за частично решаване на проблемите от това естество, като съществено значение се отдава на образованието и обучението - фактор за икономически растеж и заетост. В съответствие с българското законодателство, реформирането и развитието на образователната система са обект предимно на целенасочена държавна политика, фокусирана върху създаването на условия и възможности за нейното усъвършенстване и осигуряване на различни видове и степени на образование на гражданите. В обхвата на местните секторни политики в сферата на образованието и обучението попада осигуряването на качествена образователна инфраструктура. Последната включва институции на предучилищното обучение, общото, профилираното и професионалното образование - детски градини и различни видове училища.

Община Доспат осъществява активна политика в образователния сектор в съответствие с законово регламентираните правомощия, които дават възможност за координирано и ефективно разпределение на учащите в съответните училищни паралелки, подкрепа на предучилищното обучение във всички допустими направления, стимулиране развитието в училищна среда и своевременно реновиране и обновяване на материалната база и оборудване в училищата.

Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти включва, обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата им с едни и същи деца и ученици с цел повишаване ефективността на педагогическите подходи. Учителите, работещи в общинските детски градини, училища и обслужващи звена познават и използват в своята пряка работа различните видове обща подкрепа за личностно развитие, по смисъла на чл. 178, ал.1 от ЗПУО. Обсъждат дейностите, обменят информация и добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с децата в групата или с учениците в класа. Провеждат регулярни срещи,

когато са за целите на превенцията, между малка група учители и други педагогически специалисти в детската градина, съответно между класния ръководител, учители и други педагогически специалисти в училището.

Заниманията по интереси /чл.181 от ЗПУО/ се организират за развитие на способностите и на компетентностите на децата и учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство. Заниманията по интереси може да се провеждат чрез различни организационни педагогически форми.

В детските градини и училищата в Община Доспат е създадена добра организация за обучение и подкрепа за личностно развитие посредством:

- добра материална база и учебна среда;
- осигурени познавателни книжки, учебници и учебни помагала;
- осигурена учебна документация;
- създадени условия за целодневна организация на учебния ден;
- осигурен транспорт за пътуващите ученици;
- медицински грижи - осигурени медицински специалисти.

За реализирането на формите за развитие на интересите и потребностите на децата и учениците от общинските училища и детски градини могат да бъдат посочени следните страни:

- работата по проекти;
- осигуряване на възможности за индивидуална изява на децата чрез организиране на различни конкурси и училищни инициативи;
- участие в общински, областни и национални състезания и олимпиади;
- повишаване на образователните постижения на учениците в определени научни области;
- развитие на уменията за учене, творческите и спортните способности на учениците в тематични области, които са извън включените в задължителната училищна подготовка;
- преодоляване на образователните дефицити на учениците, които срещат затруднения в подготовката си по задължителните дейности в училище и повишаване на мотивацията им за учене.

Информация и анализ на данните за децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование.

1. Предучилищно обучение:

Броят и капацитетът на детските градини в общината и териториалното им разпределение са функция от броя на децата от 2 до 6 годишна възраст. Децата на възраст между 2 и 6 годишна възраст през учебната 2024/2025 г. в детските заведения на територията на община Доспат са както следва:

- 7 детски градини;
- 1 Подготвителна група - 5 годишни деца, към Основно училище „Васил Левски“, с. Чавдар.

Детски градини в Община Доспат		Брой деца						
Населено място	Детска градина	Деца на 2 години	Деца на 3 години	Деца на 4 години	Деца на 5 години	Деца на 6 години	Деца със СОП	Общ брой деца в детските градини
гр. Доспат	"Слънце"	8	11	16	9	12	0	**56**
с. Барутин	"Елица"	9	4	5	5	10	0	**33**
с. Любча	"Петя Дубарова"	2	5	5	8	2	0	**22**
с. Змеица	"Звънче"	2	4	6	6	6	0	**24**
с. Цръмча	"Зора"	2	2	1	2	2	0	**9**
с. Бръщен	"Кокиче"	0	3	4	7	4	0	**18**
с. Късак	"Мечта"	2	4	8	5	8	0	**27**
	Общо	**25**	**33**	**45**	**42**	**44**	**0**	**189**

Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения-по /чл. 178. ал. 1, т. 13/ от ЗПУО При работата с учениците, институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях. Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата се извършва в процеса на предучилищното образование от педагогическите специалисти в детската градина.

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата в детската градина включва:

А) ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения - от учителите в групата в детската градина.

Б) определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език - от координиращия екип съвместно с учителите в групата в детската градина и/или по инициатива и писмено заявление до директора от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето;

В) определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето - от координиращия екип съвместно с учителите в групата в детската градина и/или по инициатива и писмено заявление до директора от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, при:

а) затруднения във физическото, познавателното, езиковото, социалното, сензорното, емоционалното, творческото развитие на детето спрямо децата от същата възрастова група;

б) наличие на рискови фактори и обстоятелства в средата на детето;

в) наличие на хронични заболявания, които възпрепятстват обучението, научаването и участието на детето в дейността на детската градина;

г) наличие на изявени силни страни на детето в областта на изкуствата и спорта, които се нуждаят от развитието им.

Основен проблем за детските градини е малкият брой деца в групите по селата, където се извършва прием на деца на възраст от 2 до 6 години. Организацията там е невъзможността за отделяне в самостоятелни групи на 5 и 6-годишните деца, подлежащи на задължителна предучилищна подготовка преди постъпването им в първи клас.

Детските градини са на целодневна организация на задължителното предучилищно образование, разполагат с добра материално-техническа база, педагогически кадри и помощен персонал с опит и квалификация, оптимални условия за социализация, възпитание и обучение на децата.

В детските градини се прилагат мерки за привличане и задържане на децата чрез поддържане на качество на образователния процес, добра кадрова обезпеченост като условие за доверието на родителите, привличане на родителите като партньори в организиране на дейностите и в осъвременяването на дидактичната и игрова база, съдействие в осигуряването на подкрепата за личностно развитие.

2. Училищно обучение.

На територията на община Доспат функционират, 1- Средно училище и 7- Основни училища.

Екипна работа:

Сътрудничеството между учителя, специалистите и родителите има много измерения, от сътрудничество в нормативно разписаните стъпки при предоставяне на подкрепа за ученика - оценка на потребностите, изготвяне и работа с плана за подкрепа, с индивидуалната образователна програма, до консултации и съвети при чисто практически подходи и методи от ежедневната преподавателска работа. Към Средно училище „ Димитър Благоев“, гр. Доспат, работят двама ресурсни учители, (общ брой на учениците 14-сборна група), работещи по индивидуални образователни програми за всеки един ученик от групата.

Населено място	Училище	ПГ на 4 години	ПГ на 5 години	ПГ на 6 години	Брой на учениците по класове и групи																		Ученици със СОП	Общ брой ученици в училищата
					1	2	3	4	5	6	7	8		9		10		11		12				
												А	Б	А	Б	А	Б	А	Б	А	Б		
гр. Доспат	Средно училище "Д. Благоев"				14	12	8	15	20	12	14	25		26		21	17	23		17		14	**277**
Паралелки-професионална подготовка													14		21				7		11		
с. Барутин	Основно училище "Н. Вапцаров				9	8	8	6	8	7	15											0	**61**
Слети паралелки в ОУ "Н .Вапцаров“					1+2		3+4		5	6	7												
с. Змеица	Основно училище "В. Левски"				3	4	5	8	5	5	9											9	**39**
Слети паралелки в ОУ "В. Левски"					1+3;	2+4;			5+6;		7												
с. Късак	Основно училище "Хр. Ботев"				4	10	8	4	8	13	5											4	**52**
Слети паралелки в ОУ "Хр. Ботев"					1+3		2+4		5+7	6													
с. Любча	Основно училище "Хр. Ботев"				1	6	6	3	2	4	3											1	**25**
Слети паралелки в ОУ "Хр. Ботев"					1+2;		3+4;		5+6		7												
с. Цръчна	Основно училище "Н. Вапцаров				0	1	3	3	5	3	5											0	**20**
Слети паралелки в ОУ "Н. Вапцаров					2+3;		4		5	6+7													
с. Брущен	Основно училище "Яне Сандански"				4	7	9	2	2	7	5											0	**36**
Слети паралелки в ОУ "Яне Сандански"					1+4; 2+3; 5+6;						7												
с. Чавдар	Основно училище "В. Левски"	0	1	0	1	0	0	3	2	2	4											0	**13**
Слети паралелки в ОУ "В. Левски"					ПГ+3; 3+4; 5+6; 7																		
Общо		**0**	**1**	**0**	**36**	**48**	**47**	**44**	**52**	**53**	**60**	**25**	**14**	**26**	**21**	**21**	**17**	**23**	**7**	**17**	**11**	**28**	**523**

3. Предоставяне на образователни и социални услуги. Данни за деца от специализирани институции/социални услуги.

- ЦЕНТЪР ЗА ОБЩЕСТВЕННА ПОДКРЕПА /ЦОП/ гр. Доспат

/по данни на ЦОП, отчетен период, 01.01.2024 г.-31.12.2024 г./

Целева група- от 0 до 18 г. възраст

- Деца без увреждания- 44 бр.

Описание на дейностите:

-Превенция на изоставянето, насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства в риск;

-Оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители;

-Превенция на изоставянето;

-Консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви, подготовка за изслушване на деца, участници в съдебни процедури;

-Семейна медиация и семейно консултиране при кризи

ДНЕВЕН ЦЕНТЪР ЗА ДЕЦА И/ИЛИ МЛАДЕЖИ С УВРЕЖДАНИЯ

/по данни на ДЦДМУ, отчетен период, 01.01.2024 г.-31.12.2024 г./

Целева група- от 0 до 18 г. възраст-деца
от 18 до 35 г. – младежи

Описание на дейностите:

Дневна грижа, консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информиране и обучение, специализирани медицински грижи, психологична подкрепа, социално включване.

Целеви групи потребители в социални услуги /СУ/

- Деца с трайни увреждания – 8 бр.
- Пълнолетни лица с трайни увреждания – 13 бр.
- Пълнолетни лица с психични разстройства – 1бр.
- Пълнолетни лица с интелектуални затруднения – 5 бр.
- Пълнолетни лица с физически увреждания – 4 бр.
- Пълнолетни лица със сетивни увреждания - 2 бр.
- Деца и лица с трайни уреждания с определена чужда помощ;
  Деца – 4 бр.
  Лица- 8 бр.

Кадрови ресурс.

Учители.

- Център за обществена подкрепа /ЦОП/ гр. Доспат; Дневен център за деца и/или младежи с увреждания /ДЦДМУ/ гр. Доспат

В центровете работят- 0.5 логопед, 2 социални педагози, 1 психолог, 1 социални работник.

Служители.

- Център за обществена подкрепа /ЦОП/ гр. Доспат
- Дневен център за деца и/или младежи с увреждания /ДЦДМУ гр. Доспат

В центровете работят- 1 рехабилитатор, 2 детегледачи, 1 медицинска сестра

4. Организиране обучението на деца и ученици със СОП.

В община Доспат работят 2 преподаватели (2 ресурсни учители) към Средно училище „Димитър Благоев“, гр. Доспат - общ брой учениците 14 ученика.

В началото на всяка учебна година учениците се диагностицират на училищно ниво от психолог, логопед, ресурсен учител и училищен екип за педагогическо оценяване с цел установяване на съществуващ дефицит в отделните сфери, а именно - когнитивно, психомоторно, езиково развитие и училищни знания и умения. С участието на всички се изработват индивидуални образователни програми за всяко едно дете/ученик от групата. Провежда се и входяща диагностика в началото на учебната година, която определя входното равнище. След оценката на резултатите от входното ниво се предприемат необходими мерки за преодоляване на констатираните пропуски. Съвместно с екипа се проследява динамиката в развитието на познавателните процеси на личността на ученика, както и на постиженията им в образователно-възпитателния процес. В зависимост от резултатите и потребностите на учениците със СОП се определят специфичните цели и задачи, които залагат в началото на учебната година.

- Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващ образование гр. Смолян

/по данни на Регионален център ППО/

В община Доспат работи 1 преподавател към Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование - общ брой на децата и учениците 14 (сборна група), преподаващ в Основно училище „Васил Левски", с. Змеица и Основно училище „Христо Ботев", с. Късак и един ученик от Основно училище „Христо Ботев", с Любча е на о-лайн консултиране- ресурсен учител от РЦППО-Смолян.

Населено място	Училище	Ученици със СОП
с. Змеица	Основно училище „Васил Левски"	9
с. Късак	Основно училище „Христо Ботев"	4
с. Любча	Основно училище „Христо Ботев"	1
	ОБЩО	14

В процеса на интегриране на децата и учениците, ресурсния учител от Регионален център ППО отделят важна роля на родителите, в желанието си те да се превърнат в партньори и съюзници при осъществяване на психологическото въздействие. Една част от родителите нямат достатъчно информация за същността и представа какви са възможностите за развитие и какъв е потенциалът на детето. В ежедневните си консултации ръководството и специалистите от Регионален център ППО се опитват да привличат родителите като партньори за реализиране на поставените цели и ги мотивират за сътрудничество в провеждането на терапиите, да им предоставят специализирана литература и информация, която да ги подпомага и да облекчава психологическият климат в семейството, чрез:

- провеждане на профилактични дейности за предотвратяване или ограничаване на рисковите фактори в детските заведения и училищата;
- организиране и участие в регионални, национални и международни програми, свързани с профилактика и промоция на здравето на децата и учениците;
- организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците;
- участие в образователното и професионалното ориентиране на учениците при преминаване в по-горна степен на обучение;
- наблюдение на физическото развитие и определяне на физическата дееспособност на децата и учениците;
- участие в подготовката, подбора и провеждането на различните форми на отдих, туризъм и обучение на децата и учениците

II. Подкрепа на личностно развитие на деца и ученици.

1. Предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие на деца и ученици. Форми и дейности.

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;

4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;

5. консултации по учебни предмети;

6. кариерно ориентиране на учениците;

7. занимания по интереси;

8. библиотечно-информационно обслужване;

9. грижа за здравето;

10. осигуряване на общежитие;

11. поощряване с морални и материални награди;

12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;

13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;

14. логопедична работа.

Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти – чл.178, ал.1, т. 1 от ЗПУО. Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти включва обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата им с едни и същи деца и ученици с цел повишаване ефективността на педагогическите подходи. Учителите, работещи в общинските детски градини, училища и обслужващи звена познават и използват в своята пряка работа различните видове обща подкрепа за личностно развитие, по смисъла на чл. 178, ал.1 от ЗПУО. Обсъждат дейностите, обменят информация и добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с децата в групата или с учениците в класа. Провеждат регулярни срещи, когато са за целите на превенцията, между малка група учители и други педагогически специалисти в детската градина, съответно между класния ръководител, учители и други педагогически специалисти в училището.

Допълнително обучение по учебни предмети чл.178, ал.1, т 2 от ЗПУО.
Подкрепата се осигурява само от училищата. Допълнителното обучение включва допълнителни часове по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.

Допълнителни модули за деца, които не владеят български език – чл.178, ал.1, т.3 от ЗПУО. Подкрепата се осигурява само от детските градини. В случая основен акцент е ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения, както определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език според индивидуалните потребности на всяко дете.

Консултации по учебни предмети и допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове чл.178, ал.1, т. 4 и 5 от ЗПУО
Всички учители от общинските училища на територията на община Доспат провеждат допълнителни консултации по учебни предмети.

Кариерно ориентиране на учениците – по чл. 178, ал. 1, т. 6 на ЗПУО.
Консултиране на учениците в училищното образование включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда (ЗПУО чл. 180).

Занимания по интереси - по чл. 178, ал. 1, т. 6 на ЗПУО
Заниманията по интереси /чл.181 от ЗПУО/ се организират за развитие на способностите и на компетентностите на децата и учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство. Заниманията по интереси може да се провеждат чрез различни организационни педагогически форми - клуб, състав, отбор и други.

Библиотечно-информационно обслужване- по чл. 178, ал. 1, т. 8 от ЗПУО
Библиотечно-информационното обслужване (чл.182 от ЗПУО) се осигурява чрез училищна библиотека и гарантира свободен достъп до информация на учениците от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация. Във всички училища има оборудвани компютърни кабинети и осигурен постоянен достъп до интернет. Във всички детски градини е осигурен постоянен достъп до интернет. За подобряване на качеството на предучилищното образование е необходимо въвеждането на съвременни ИКТ при работа с децата, чрез осигуряване на повече компютърни конфигурации със съответния софтуер, мултимедии и други средства.

Грижа за здравето - по чл. 178, ал. 1, т. 9 от ЗПУО Грижа за здравето се осигурява чрез

гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот (ЗПУО чл. 183), в съответствие с държавният образователен стандарт за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование. Здравето на децата и учениците се наблюдава от медицински специалисти, работещи в здравните кабинети в детските градини и училища. Медицинските специалисти от здравните кабинети на детските заведения и училищата осъществяват следните дейности:

А) провеждане на профилактични дейности за предотвратяване или ограничаване на рисковите фактори в детските заведения и училищата;

Б) организиране и участие в регионални, национални и международни програми, свързани с профилактика и промоция на здравето на децата и учениците;

В) организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците;
- участие в образователното и професионалното ориентиране на учениците при преминаване в по-горна степен на обучение;

Г) наблюдение на физическото развитие и определяне на физическата дееспособност на децата и учениците;

Д) участие в подготовката, подбора и провеждането на различните форми на отдих, туризъм и обучение на децата и учениците.

Поощряване с морални и материални награди - по чл. 178, ал. 1, т. 11 от ЗПУО Децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование; като награди могат да се учредяват от Министъра на образованието и науката, Началника на РУО, Кмета на общината и Директора на образователната институцията (ЗПУО чл. 184).

Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение - по чл. 178, ал. 1, т. 12 от ЗПУО

Детските градини, училищата и центровете за обществена подкрепа, осъществяват тези дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес, като видовете и съдържанието им са подчинени на обща училищна политика и се разработват самостоятелно от училищната общност (ЗПУО чл. 185). Дейностите за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен организационен климат в училището, включително чрез психологическа подкрепа. Психологическата подкрепа е насочена към учениците, учителите, директора, заместник-директора (заместник-директорите) и родителите.

Психологическата подкрепа се осъществява от психолог или педагогически съветник и включва:

1. създаване на условия за сътрудничество и ефективна комуникация между всички участници в образователния процес;

2. предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците;

3. извършване на групова работа с ученици и/или кризисна интервенция;

4. работа със средата, в която е детето или ученикът - семейството, връстниците Дейностите по превенция и интервенция се разработват въз основа на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката. За преодоляване на проблемното поведение на детето или ученика и за справяне със затрудненията му с приобщаването в образователния процес и в училищната среда, с участието му в дейността на институцията и с поведенческите му прояви се прилагат една или повече от следните дейности за въздействие върху вътрешната мотивация:

- обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;
- използване на посредник при решаване на конфликт в училище;
- консултиране на детето или ученика с психолог;
- консултиране на детето или ученика с педагогически съветник;
- създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и за решаване на конфликти по ненасилствен начин;

- насочване на детето или ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
- индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
- други дейности, определени в правилника за дейността на институцията Дейности по превенция на агресията и преодоляване на проблемното поведение реализират Училищните комисии за превенция на тормоза, насилието и противообществените прояви сред учениците, обособени в училищата на територията на общината. Училищните комисии и училищните ръководства са в тясно сътрудничество с Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни при община Доспат.

- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.-по чл. 178, ал. 1, т. 13 от ЗПУО

При работата с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях.

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата се извършва в процеса на предучилищното образование от педагогическите специалисти в детската градина. Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата в детската градина включва:

1. ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения - от учителите в групата в детската градина и/или от психолога, и/или от логопеда в детската градина;

2. определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език - от координиращия екип съвместно с учителите в групата в детската градина и/или по инициатива и писмено заявление до директора от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето;

3. определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето - от координиращия екип съвместно с учителите в групата в детската градина и/или по инициатива и писмено заявление до директора от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, при:

а) затруднения във физическото, познавателното, езиковото, социалното, сензорното, емоционалното, творческото развитие на детето спрямо децата от същата възрастова група;

б) наличие на рискови фактори и обстоятелства в средата на детето;

в) наличие на хронични заболявания, които възпрепятстват обучението, научаването и участието на детето в дейността на детската градина;

г) наличие на изявени силни страни на детето в областта на изкуствата и спорта, които се нуждаят от развитие и стимулиране.

Логопедична работа-по чл. 178, ал. 1, т. 14 от ЗПУО

Логопедичната работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения се осъществява от логопеди в детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие, както и от логопеди от РЦППО, и включва:

1. превенция на комуникативните нарушения и на обучителни трудности - изследване на писмената реч; определяне на потребностите на децата и учениците от логопедична работа;

2. диагностика на комуникативните нарушения - диагностика при нарушения на говора; невро психологична диагностика на входно и изходно равнище на деца от 3- до 6-годишна възраст и на ученици от начален, прогимназиален, първи и втори гимназиален етап; диагностика на езиковата компетентност на деца от 3- до 6-годишна възраст;

3. корекционно-терапевтична дейност при установени индикации за комуникативни нарушения - изготвяне на индивидуални програми за корекционно-терапевтична дейност за всички деца и ученици с комуникативни нарушения; осъществяване на ранно логопедично въздействие при деца на 3 - 4-годишна възраст с комплексни комуникативни нарушения и с риск от обучителни затруднения; провеждане на корекционно-терапевтична дейност с деца и ученици с комуникативни нарушения; групова работа с логопед при нарушения на артикулацията и при нарушения на темпа и ритъма на речта (заекване); индивидуална работа с логопед - при останалите комуникативни нарушения и обучителни трудности;

4. консултативна дейност с учители и родители/представители на децата/лица, които полагат грижи за децата с комуникативни нарушения - консултиране на учители за особеностите и потребностите на деца и ученици с комуникативни нарушения и предоставяне на методическа подкрепа при работата с деца и ученици с комуникативни нарушения; консултиране, подкрепа и мотивиране на родителите/представителите на децата/лицата, които полагат грижи за децата с комуникативни нарушения, за активно участие в логопедичния процес.

Общата подкрепа за личностно развитие в детската градина, която е насочена към всички деца в групата и гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на детската градина.

На нивото на детската градина и училището, общата подкрепа свързва всички услуги, които представляват базисни грижи за физическото, психичното и социалното благополучие, мотивиращи и развиващи интересите дейности.

2. Предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие по чл. 187 на ЗПУО е насочена към четири групи деца и ученици: със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания и включва:

а) Работа с дете и ученик по конкретен случай;

б) Психо-социална рехабилитация, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;

в) Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

г) Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;

д) Ресурсно подпомагане.

Данни за учениците с увреждания/СОП в училищата на територията на община Доспат.

	Училище		**Диагноза**										**Вид допълнителна подкрепа**			
№		Специфични езиково-говорни нарушения	ТЕЛК- Умерена умствена изостаналост	Специфични нарушения на способността на учене.	Нефрозен синдром	Емоционални и поведенчески разстройства	Вродена глухота, физически увреждания. Интелектуални затруднения.	Сензорни увреждания	Нарушено зрение	Инсулино - зависим диабет	Детски аутизъм	ТЕЛК-Вродена хидроцефалия	ресурсно подпомагане	зрителна рехабилитация	психо-социална рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания	Ученици със СОП
1.	ОУ „Васил Левски", с. Змеица			6	1			1		1			9			9
2.	ОУ „Христо Ботев", с. Късак			2					1		1		4			4
3.	ОУ „Христо Ботев", с. Любча	1											1			1
4.	СУ „Димитър Благоев", гр. Доспат		1	9		1	1		1			1	10	1	3	14

Дейности, които не могат да се извършат самостоятелно от всяко училище, а

изискват координирана общинска политика са:

- *психо-социална рехабилитация, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;*
- *осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;*
- *предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;*
- *ресурсно подпомагане.*

3. Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

3.1 Деца и ученици.

Образователните институциите, трябва да се доразвият като центрове, които ще могат да диагностицират дарованието и таланта на детето в най-ранна възраст. Налага се да се увеличат индивидуалната работа с децата, за да се открият закодираните заложби и в същото време да се разработват не само авторски програми на учителите, свързани с образователния процес в извънучилищната форма, но и разработването на индивидуална програма за всяко дете и ученик. Тези центрове трябва да отговорят на новите предизвикателства и да предложат нова визия за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Ясно и категорично, фокуса трябва да падне върху развитието на личността на детето и ученика, с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно.

3.1.1.Брой деца/ученици с изявени дарби, класирали се на олимпиади, състезания, конкурси и фестивали.

/по данни на образователните институции на територията на община Доспат/

№	Населено място	Институция	Брой ученици/деца класирани на олимпиади, състезания, конкурси и фестивали
1.	гр. Доспат	Средно училище „Димитър Благоев"	31
2.	гр. Доспат	Детска градина „Слънце"	5
3.	с. Змеица	Основно училище „Васил Левски"	17
4.	с. Барутин	Детска градина „Елица"	8
5.	с. Любча	Основно училище „Христо Ботев"	1
6.	с. Късак	Детска градина „Мечта"	5
7.	с. Късак	Основно училище „Христо Ботев"	12
8.	с. Бръщен	Детска градина „Кокиче"	4
9.	с. Чавдар	Основно училище „Васил Левски"	1

Забележка: Някои от децата и учениците са участвали в повече от едно мероприятие.

За реализирането на форми за развитие на интересите и потребностите на децата и учениците от общинските училища могат да бъдат посочени:

- осигуряване на възможности за индивидуална изява на децата чрез организиране на различни конкурси и училищни инициативи;
- участие в общински, областни и национални състезания и олимпиади;
- осигуряване на развитие на уменията за учене, творческите и спортните способности на учениците в тематични области, които са извън включените в задължителната училищна подготовка;
- преодоляване на образователните дефицити на учениците, които срещат затруднения в подготовката си по задължителните дейности в училище и повишаване на мотивацията им за учене.

Подкрепа за личностна изява децата получават и от читалищата на територията на община Доспат-осем на брой.

Всички те работят в посока развитие и обогатяване на културния живот в общината, чрез:
- съхраняване, укрепване и развитие на местните традициите;
- възпитаване и утвърждаване на националното самосъзнание и културна идентичност;
- осигуряване на достъп до информация и разнообразен книжовен фонд;
- музейна дейност.

3.1.2. Деца и ученици в риск от социално изключване по населени места в община Доспат.

/по данни на отдел „Закрила на детето" ОЗД/

№	Населени места	Деца и ученици с нисък социален статус на	Деца и ученици с неприемливо поведение	Деца и ученици с приемно семейство
1.	гр. Доспат	3	0	0
2.	с. Барутин	0	0	0
3.	с. Змеица	6	0	0
4.	с. Късак	0	0	1
5.	с. Любча	2	2	0
6.	с. Цръчна	1	0	0
7.	с. Бръщен	0	0	0
8.	с. Чавдар	0	0	0

Най-честите причини за социално изключване на деца и ученици се свеждат до следното:
- В много случаи се наблюдава неправилно степенуване на приоритетите в семейството и/ или дефицит на родителски капацитет;
- За някои от родителите образованието и реализацията на детето не се приоритет;
- Отсъствие на родителите от дома и невъзможност заместващите ги лица да оказват контрол;
- Липса на постоянен родителски контрол.

Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни непълнолетни / МКБППМН /.

Създадена е практика Местната комисия да работи в тясно сътрудничество с ръководствата и педагогическия състав на образователните институции от община Доспат с оглед ранно предотвратяване на девиантно поведение сред подрастващите.

През учебната 2024/2025 година работи с 2 ученика с неприемливо поведение.

МКБППМН реализира дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение сред ученици. Обществените възпитатели към комисията съдействат за реализиране на превантивната дейност на комисията. Дейността им е свързана с корекционно-възпитателна работа с деца, предразположени към противообществени прояви, живеещи в рискова семейна или приятелска среда. Основен приоритет в дейността на комисията е превантивната дейност за предотвратяване и не допускане на нарушения от малолетни и непълнолетни. Във връзка с ранната превенция и работата в училищата на територията на община Доспат, са извършвани дейности, свързани с проблемите на асоциалните явления и проявите на агресия - срещи с ръководствата на училища, оказване на помощ на класните ръководители и педагогическите специалисти, сътрудничество с Детска педагогическа стая, органите на МВР, отдел Закрила на детето. Обществените възпитатели осъществяват контрол на наложените възпитателни мерки на децата по училища и превенция по отношение извършването на последваща противообществена проява. Информационна кампания във връзка с дейността на МКБППМН:
- разговори с класните ръководители за овладяване на агресията сред учениците;
- беседи с ученици за правата на детето;
- сесии с ученици за преодоляване на гняв и агресивно поведение-с цел обхващане и задържане на учениците в училище;
- организира срещи с родители на ученици, застрашени от отпадане;
- консултиране на родители, срещащи затруднения в процеса на възпитание на децата.
- беседи с ученици на теми: „Трафик на хора", „Безопасен интернет";

- беседи с ученици от различни възрастови групи за вредата от употребата на наркотични вещества;
- беседи свързани с превенция на насилие, агресивно поведение, трафик на хора, наркотици, здравословни и нездравословни връзки, СПИН;
- успешни на пазара на труда;
- толерантни в общуването.

4. Основни изводи от Анализа.

- В община Доспат има изградена и добре функционираща системата за предучилищно и училищно образование за обезпечаване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигуряват там, където са детето и ученикът- в детските градини, в училищата и в центъра за обществена подкрепа;

- Регистрирани са потребности от предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие за децата и учениците на територията на община Доспат;

В община Доспат съществуват условия за осъществяване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата на предучилищното и училищното образование, съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги;

- Съществуващите центрове за подкрепа за личностно развитие трябва да отговорят на новите предизвикателства и да предложат нова визия за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Ясно и категорично фокуса трябва да падне върху развитието на личността на детето и ученика, с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно;

- Община Доспат е разработила самостоятелно и прилага цялостни политики за обезпечаване на дейностите за подкрепа на личностно развитие, чрез до финансиране и общински образователни и младежки програми, програми за спорт, превенции, здраве и социални дейности;

- Създадени са условия за сътрудничество и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование, като са необходими процедури за повишаване на ефективността на комуникацията между тях;

- Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на община Доспат, е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО, с променящите се потребности на образователния модел.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и ученик на разнообразието от потребности на всички деца и ученици, чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред учениците и научаване и към създаване на възможностите за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.